

Yhteisövero, verokilpailu ja EU:n vero- harmonisointi

Yhteisöveron ja pääomatuloveron yhdistelmää on avotalouden oloissa vaikea saada toimivaksi. Kansainvälistyminen ja verokilpailu rajaavat kansallista pelivaraa, ja vaarana on, että verotuksen haitalliset käyttäytymisvaikutukset suurenevät.

Seppo Kari
Johtava ekonomisti
VATT
seppo.kari@vatt.fi

Osakeyhtiöiden ja muiden yhteisömuodossa toimivien yritysten voittoja verotetaan Suomessa erillisellä 26 prosentin yhteisöverolla. Pienen avotalouden näkökulmasta yhteisövero voi tuntua veropoliittisesti yksinkertaiselta: säilytetään verokanta kilpailukykyisenä muihin maihin nähden ja

pidetään veropohja laajana. Tällöin veron voidaan odottaa tuottavan kohtuullisesti.

Yhteisöveroon liittyvä kysymyksenasettelu on kuitenkin monitahoisempi, mikä johtuu osaksi veron moninaisesta roolista verojärjestelmässä. Lisäksi jos pidetään lähtökohtana sitä,

Seppo Kari on toiminut verotutkijana vuodesta 1996 lähtien erikoisalueenaan kansainvälinen verotus ja pohjoismaiden eriytetty tuloverojärjestelmä.

että yhteisöveroa kerätään kuitenkin vielä pitkään, on edelleen syytä pohdita, millainen yhteisöveron ja pääomatuloveron yhdistelmä johtaisi tehokkuuden, kustannusten ja verotulon kannalta parhaaseen lopputulokseen.

Erillisellä yhteisöverolla voidaan nähdä olevan sen fiskaalisen tehtävän (verotulon keruun) ohella ainakin kolme roolia (esim. Mintz 1995):

1. Yhteisövero on täydentävä osa tuloverojärjestelmää. Se verottaa yhteisössä muodostuvaa yritystuloa sen lähteellä, heti tulon syntyessä. Verrattuna yritystulon verottamiseen pääoma(tulo)verolla¹ yhteisöveron etuja ovat ainakin hallinnollinen yksinkertaisuus, parempi varmuus veropohjan tavoittamisesta ja vähäinen viive tulon syntymisen ja verotustapahtuman välillä.

2. Yhteisövero lankeaa osaksi pääoman ”normaalituoton” ylittävälle puhtaille voitoille, ns. ”renteille”. Taloustieteen perinteisen käsityksen mukaan puhtaaseen voittoon kohdistuva vero ei vää-

ristä investointeja eikä eräitä muita yrityksen taloudellisia valintoja. Yhteisöveron yhdeksi perustehtäväksi voidaankin nähdä, että se verottaa esim. luonnonvarojen hallinnan tai ns. luonnollisen monopolin tuomia puhtaita voittoja. Koska nykyinen yhteisövero kuitenkin kohdistuu oman pääoman koko tuottoon ja on siksi vääristävä, verotutkijat ovat kehitelleet malleja, joissa vero kohdistuu ainoastaan puhtaaseen voittoon.

3. Yhteisövero voidaan nähdä myös vastikkeeksi yhteiskunnan tarjoamista palveluista. Tämä näkökulma on vaikuttanut mm. verotusoikeuden jakoperiaatteisiin kansainvälisessä verokoordinaatiossa. OECD:n verosopimusohjeissa yritysten sijaintivaltioille on annettu nimenomainen oikeus kantaa lähdemaaperiaatteeseen nojaavia veroja kuten yhteisöveroa ja kiinteän toimipaikan tuloon kohdistuvaa tuloveroa.

Yhteisöveron kehitys ja verokilpailu

Yhteisöverokannat ovat alentuneet teollisuusmaissa 1980-luvun alusta

lähtien keskimäärin noin 50 %:sta noin 30 %:iin (kuvio 1). Suomessa ja useissa muissa Euroopan pienissä valtioissa aleneminen on ollut keskimääräistä jyrkempää. Suomessa laskuvaihe ajoittui pääosin 1980- ja 1990-lukujen vaihteeseen, jolloin toteutettiin tuloverotuksen suurimmat reformit, kokonaisverouudistus 1989–91 sekä yritys- ja pääomatuloverouudistus 1993. EU:n uusien jäsenmaiden tuominen tarkasteluun vahvistaisi entisestään kuvaa kehityksestä kohti yhä matalampia verokantoja. Uusien jäsenmaiden keskimääräinen verokanta oli 18 prosenttia vuonna 2005 eli 12 prosenttiyksikköä alle EU15-maiden keskiarvon.

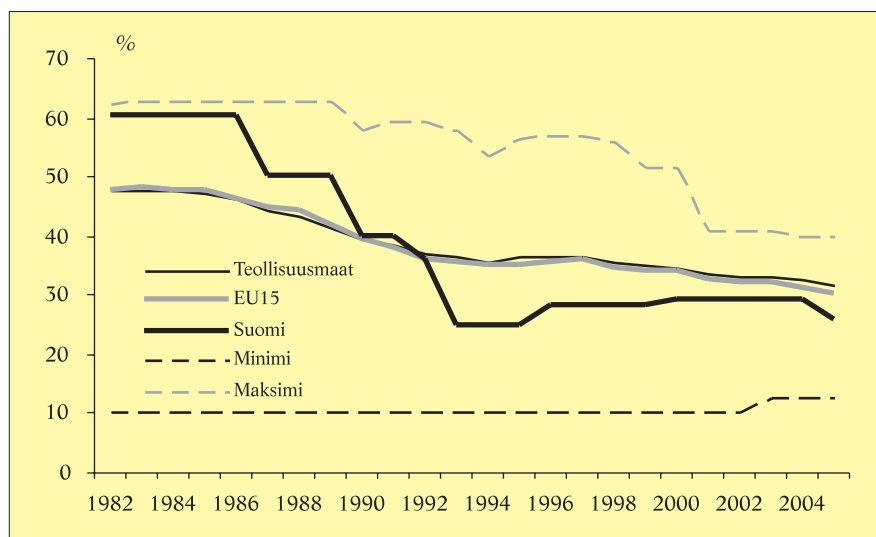
Samanaikaisesti yritysverotuksen veropohjaa on laajennettu. Yksi – tosin kapea – näkökulma tähän kehitykseen on laskea investointien verotuksessa sovellettujen poistojen nykyarvon osuus investoinnin hankintamenosta (kuvio 2). Tällä tavoin tarkasteltuna kansainvälisesti voimakkain veropohjan laajentaminen (poistojen nykyarvon aleneminen) ajoittui 1980-luvun loppupuolelle. Suomessa poistojärjestelmän muutokset olivat suhteellisen pieniä ja ne toteutettiin hieman myöhemmin kuin muualla.² Suomessa kuten myös muissa Pohjoismaissa veropohjan laajennukset liittyivät kuitenkin pääosin veroteknisten varausten ja vähennysten karsimiseen. Näiden muutosten vaikutus veropohjaan oli erittäin merkittävä.

Viime vuosina yhteisöveron veropohjat ovat taas kaventuneet. Yksi tekijä tässä on ollut yhteisöjen saamien luovutusvoittojen vapauttaminen, joka on toteutettu useimmissa EU-maissa. Suomessa myös yhtiöveron hyvitysjärjestelmään sisältyneen ns. täydennysveron poistuminen voidaan nähdä samansuuntaisena kehityksenä.

² VM:n työryhmä antoi vastikään ehdotuksen kone- ja laiteinvestointien poistojen kiristämisestä edelleen (Valtiovarainministeriö 2006). Vastaava muutos oli esillä myös vuosina 1995 ja 2003 mutta jäi toteuttamatta suunnitellussa laajuudessa.

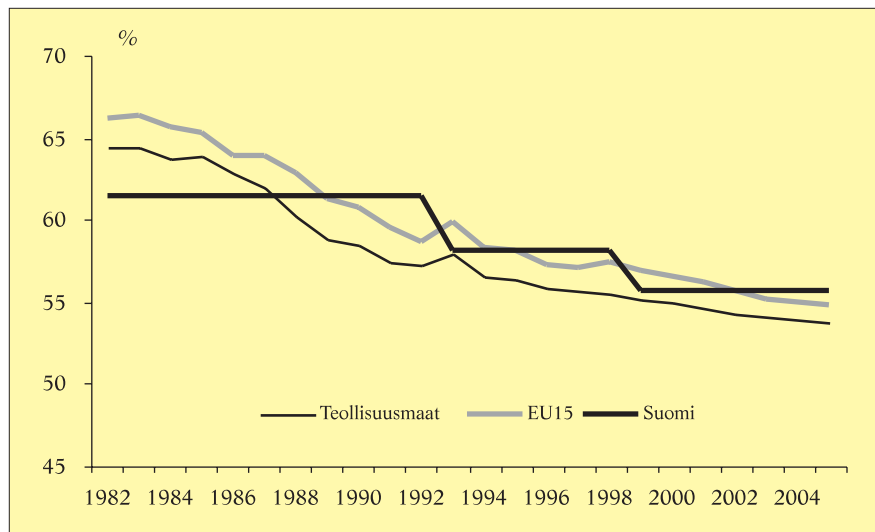
¹ Pääoma(tulo)veroa peritään 28 prosentin kannalla yritysten omistajien saamista osingoista ja luovutusvoitoista.

Kuvio 1. Yhteisöverokantojen kehitys Suomessa ja eräissä muissa teollisuusmaissa 1982–2005.

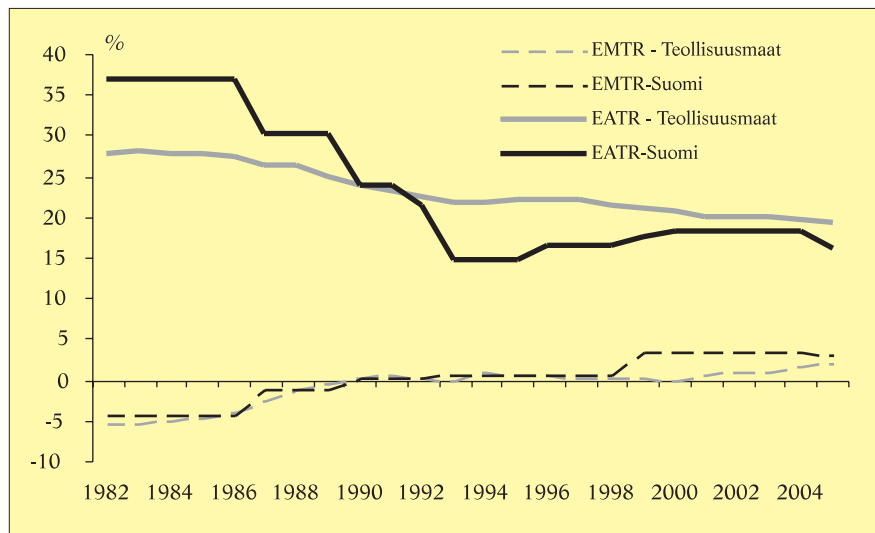
Lähde: VATT ja Institute for Fiscal Studies. Ryhmään ”Teollisuusmaat” kuuluvat EU15-maat sekä USA, Kanada, Australia, Japani ja Sveitsi.

Kuvio 2. Teollisuusinvestoinnin veropoistojen nykyarvo suhteessa hankintamenuon, 1982–2005.

Lähde: VATT ja Institute for Fiscal Studies. Investointiprojekti koostuu puoliksi rakennuksesta ja puoliksi koneista ja laitteista.

Kuvio 3. Efektiivisen veroasteen kehitys Suomessa ja keskeisissä teollisuusmaissa 1982–2005.

Lähde: VATT ja Institute for Fiscal Studies.

Veropohja- ja verokantamuutosten yhteisvaikutusta verorasitukseen voidaan periaatteessa tarkastella laskeamalla efektiivinen veroaste, joka kuvaa verojen todellista määrää suhteessa voittoon. Kuviossa 3 tarkastellaan yritystason efektiivisen veroasteen kehitystä Suomessa ja teollisuusmaissa keskimäärin vuodesta 1980 kahdella

tilastollisella mittarilla.⁵ Näistä mittari EMTR tarkastelee marginaalisen (kannattavuusrajalla olevan) investoinnin veroastetta ja EATR sellaisen in-

⁵ Suomessa efektiivisen veroasteen mitta-areita ovat kuvanneet Hietala ja Lyytikäinen (2005). Sörensen (2004) sisältää kattavan kuvauksen eri menetelmistä.

vestoinnin veroastetta, jonka kannattavuus on marginaalista investointia parempi.⁴ EATR on selvästi laskenut 1980-luvulta niin Suomessa kuin teollisuusmaissa keskimäärinkin. Suomessa lasku ajoittui 1990-luvun alun verouudistuksiin. EMTR on puolestaan noussut. Se oli 1980-luvulla velan korkovähennyksen ja runsaiden poisto-oikeuksien takia negatiivinen ja on verouudistusten myötä noussut lievästi positiiviseksi.

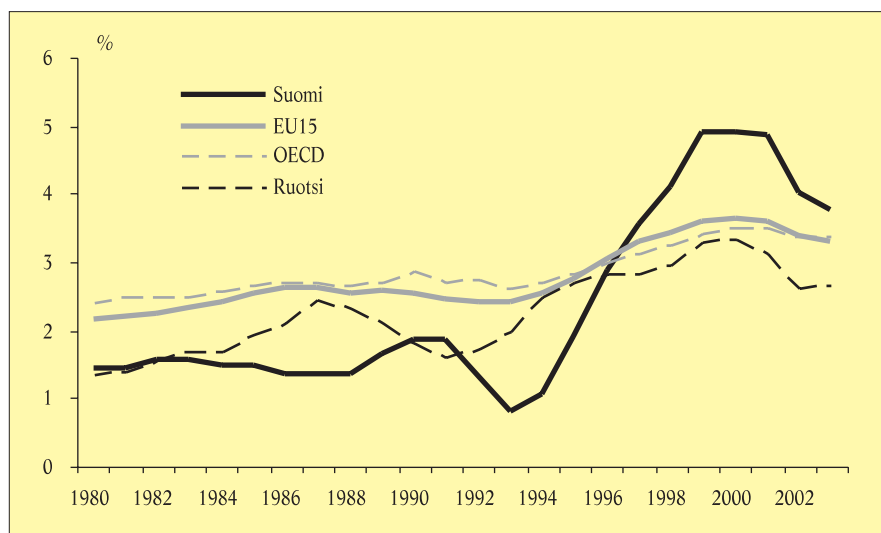
Kuvio 3 tarjoaa myös sen päätelmän, että yhteisöverokannan lasku on ollut veropohjalaajennuksia merkittävämpää ainakin silloin kun yrityksen (investoinnin) kannattavuus on ollut hyvä. Tämä johtuu siitä, että korkealla voittotasolla pienehköt muutokset vähennysjärjestelmässä eivät aiheuta suurta muutosta veroihin. Verokannan tuntuva aleneminen taas puree koko voittoon ja vaikuttaa suoraan veroihin. Matalalla kannattavuustasolla puolestaan vähennysten muutosten suhteellinen vaikutus veroihin voi olla hyvin suuri.

Yhteisöverotuotot ovat kehittyneet varsin eri tavoin kuin verokannat (kuvio 4). Veron osuus BKT:sta näyttäisi pysyneen vakiona niin Suomessa kuin muuallakin 1990-luvun alkupuolelle asti. Vuosina 1993–1995 alkoi varsin jyrkkä nousu, joka huipentui vuonna 2000 ja taittui tämän jälkeen selväksi laskuksi. Suomessa nousu oli teollisuusmaiden keskiarvoa jyrkempää. Tämän vuosituhannen alun lasku oli vastaavasti keskimääräistä suurempi. Merkillepantavaa on lisäksi se, että 1990-luvun loppupuolella yhteisöverotuotto kehittyi suotuisammin pienissä teollisuusmaissa kuin suurissa.

Kuvattu yhteisöveron kehitys herättää kiinnostusta kahdellakin tavalla. Ensiksikin voi olla houkuttelevaa pohdita, miten viime aikoina paljon esillä

⁴ Kuvio tarkastelee teollisuuden kone- ja laiteinvestointia, joka on rahoitettu velalla (35 %) ja omalla pääomalla (65 %). Reaalikorko on 10 %, inflaatio 3,5 % ja EATR-laskelman oletama puhdas voitto 10 %. Omistajan pääomatuloverotus ei ole mukana laskelmissa.

Kuvio 4. Yhteisövero suhteessa bruttokansantuotteeseen, %.

Lähde: OECD ja VATT.

ollut maiden välinen verokilpailu on saattanut vaikuttaa havaittuun kehitykseen. Toiseksi verotuoton suotuisa kehitys on ainakin näennäisessä ristiriidassa verokantojen laskun ja myös efektiivisten veroasteiden kehityksen kanssa.

Taloustieteen yksi perusväittäjä koskien yksittäisten maiden veropolitiikkaa, ns. 'race to the bottom' -hypoteesi lausuu, että liikkuvaan tuotannon tekijään kohdistuvat, sijainnin perusteella kannettavat verot häviävät verokilpailun myötä. Yhteisöveroa on pidetty malliesimerkinä väittämän tarkoitamista veroista. Päällisin puolin viimeisten 20 vuoden kehitys näyttäisi sopivan hyvin yhteen tämä profetian kanssa.

Kovin suoraviivaisiin päätelmiin ei ehkä ole kuitenkaan syytä mennä. Verokilpailuteoria on edennyt 'race to the bottom' -hypoteesin esittämisen jälkeen. On tuotu esiin monia tekijöitä, jotka estävät äärimmäisten tulemien toteutumisen. Rajat ylittävä yritysten omistus voi mm. synnyttää kannustimen ylläpitää yhteisöveroa ja vierittää vero-

Monet tekijät ovat saattaneet vaikuttaa niin, ettei yhteisöveron tuotto ole supistunut niin kuin on odotettu.

rasitusta ulkomaalaisille omistajille. Samoin luonnonrikkauksiin tai agglomeraatioon (kasvukeskuksiin) perustuvat sijaintiedut parantavat mahdollisuuksia verottaa yrityksiä ilman suurta pelkoa investointien karkaamisesta. Edelleen on väitetty, että pääoman liikkuvuus on huolimatta sen esteiden purkamisesta pienempää kuin voisi olettaa.

Yhteisöverotuottojen havaittua kehitystä on hyödynnetty todisteena 'race to the bottom' -hypoteesia vastaan.

Jos hypoteesi olisi käypä kuvaus todellisuudesta, voisi odottaa, että havaitsisimme verokantojen laskun ohella yhteisöverotuottojen alenemisen. Verotuottojen jopa jyrkkä nousu 1990-luvun lopulla viittaa siihen, että jatkuvien yritysve-

roreformien taustalla on selvästi monimutkaisempia tekijöitä kuin 'race to the bottom' -hypoteesin visio verokilpailusta.

Toisaalta yhteisöverotuottoihin ovat voineet vaikuttaa taloudellisen ympäristön muutokset, joilla on ollut vain vähän yhteyttä veroreformeihin. Aihe-

piiriä koskeva tutkimus on vielä vähäistä (ks. kuitenkin Clausing 2006). Kansainvälisessä keskustelussa viitataan usein veropohjien laajentamisen ohella seuraavan tyyppisiin tekijöihin (Devereux, Griffith ja Klemm 2005).

- Yritystoimintaa ja myös ansiotyötä on ehkä organisoitu enenevästi osakeyhtiömuodossa tapahtuvaksi. Kehitykseen on osaltaan vaikuttanut yhteisöverokantojen aleneminen selvästi henkilöverotuksen rajaveroasteita matalammiksi.

- Viime vuosikymmenen jälkipuoliskolla verotuottoa nosti korkeasuhdanne, siihen liittyvä yritystoiminnan kannattavuuden kasvu ja erityisesti rahoitussektorin parantuneet voitot.

- Pääoman tuottoaste ja pääoman osuus kansantulosta ovat yleisesti kasvaneet viime vuosikymmeninä. Suomessa nämä muutokset näyttäisivät tapahtuneen 1990-luvun alkupuolella (Kyyrä 2002).

Vaikka tutkijoiden kesken kysymys verokilpailusta on vielä riidanalainen, käytännön kokemus ja empiirinen tutkimus (esim. Devereux, Lockwood ja Redoano 2002) tukevat vahvasti käsitystä yhteisöveroa koskevan verokilpailun olemassaolosta. 1990-luvulla kilpailu ei vielä johtanut näkyviin verotuottomenetyksiin huolimatta verokantojen tuntuvasta alenemisestä, osaksi johtuen veropohjaa laajentavista reformeista, osaksi muista syistä.

Tulevaisuus saattaa kuitenkin näyttää synkemmältä. Teollisuusmaissa verokantojen aleneminen on nopeutunut aivan viime vuosina, mikä on voinut johtua EU:n uusien jäsenmaiden ja Aasian kasvavien talouksien kilpailuvaiikutuksesta. Lisäksi jatkossa veropohjan laajennuksilla tuskin voidaan enää kompensoida tulevia verokannan alenemisiä. Edessä voi olla yhteisöveron näivettyminen merkittävänä verotuottojen lähteenä. Vaihtoehtoinen visio on, että suuret teollisuusmaat kuitenkin haluavat ja kykenevät pitämään yhteisöverokantansa kohtuullisella tasolla pienten ja periferiassa sijaitsevien maiden asettaessa omat verokantansa jonkin verran niiden alapuolelle.

Yhteisö- ja pääomatuloverotuksen ongelmia avotaloudessa

Kansallisen veropolitiikan näkökulma

Yhteisövero nostaa yhteisöjen oman pääoman tuoton verorasitusta. Siten se syrjii investointeja yhteisösektoriin verrattuna talouden muihin sektoreihin. Lisäksi se vääristää rahoitusvalintaa velan ja oman pääoman välillä sekä valintaa yritysmuodon suhteen. Klassisia keinoja näiden ongelmien pienentämiseksi ovat olleet osinkoverotuksen keventäminen mm. yhtiöveron hyvitysjärjestelmän⁵ avulla, osakkeiden luovutusvoittojen verovapaus ja verorasituksen keventäminen myöntämällä yrityksille ylisuuret poisto-oikeudet.

Avoimessa taloudessa, jossa pääoma on liikkuvaa ja yritykset kansainvälisiä konserneja, ongelmat ja käytännön ratkaisukeinot ovat varsin erilaisia kuin suljetussa taloudessa. Monikansallinen toimintaympäristö johtaa verotuksen kertaantumiseen rajat ylittävissä liiketoimissa. Yhdessä maittain vaihtelevien yhteisöverokantojen kanssa se johtaa yritysten sijoittumis-, investointi- ja rahoituspäätösten vinoutumiseen. Samalla se tarjoaa yrityksille mahdollisuuksia maiden välisiä verotuksen tasoeroja hyödyntävään verosuunnitteluun.

Kahden- ja monenkeskisillä verosopimuksilla on pyritty estämään verotuksen kertaantumista. Kansalliset kotimaisten omistajien osinko- ja luovutusvoittoverotusta koskevat huojennukset eivät ole avoimessa taloudessa enää tehokkaita omistuksen jakautuessa kansainvälisesti. Huojennuksia on poistettu, mikä on johtanut institutionaalisten omistajien ja yksityis-

henkilöomistajien verotuksen erilaisuuteen.

Verokilpailusta seurannut verokantojen lasku on heikentänyt yhteisöveron roolia tuloverotuksen täydentäjänä. Verokantojen muuttumisen myötä yksityishenkilöiden kohtaama kannustin muuntaa työtuloja yritystuloksi on kasvanut.

Kansainvälisessä verodebatissa on käsitelty joukkoa mahdollisia tulevaisuuden veromalleja, jotka olisivat ratkaisuja osaan ongelmista. Ne voidaan luokitella seuraavasti:⁶

1. Järjestelmät joissa vero kohdistuu puhtaisiin voittoihin.

a. Kassavirtaverotus (Meade 1978): Vero kohdistuu yrityksen nettokassavirtaan.

b. ACE-malli (Boadway ja Bruce 1984): Vero kohdistuu yrityksen voittoon vähennettynä oman ja vieraan pääoman laskennallisella korolla.

2. CBIT-malli (US Treasury 1992): Vero kohdistuu yrityksen voittoon ennen velan korkojen vähentämistä.

Kassavirtaverotukseen siirtyminen merkitsisi velan korkomenojen vähennyskelpoisuuden eliminointia ja investointien hankintamenojen välittömän vähentämisen sallimista. Tuloverotuksessa investointimenot vähennetään vuotuisin poistoin investoinnin vaikutusajankohdaksi.

Kassavirtaverotus lankeaa efektiivisesti yrityksen puhtaalle voitolle. Investointien "normaalituotto" on käytännössä verovapaa ja siten vero ei vääristä yrityksen investointeja eikä rahoitusvalintoja. Lisäksi inflaation ja verotuksen yhdessä synnyttämät vääristävät vaikutukset häviävät.

ACE-mallilla on samat vaikutukset kuin kassavirtaverolla. Sen tekninen toteutus nojaa kuitenkin nykyiseen nettotulon verotukseen. Erona nykyjärjestelmään siinä saataisiin vähentää las-

kennallinen korko yrityksen koko pääomalle. Korkona sovellettaisiin riskitöntä markkinakorkoa. Vero kohdistuisi puhtaisiin voittoihin ja olisi siksi neutraali. Yritykselle voitaisiin sallia investointien vähentäminen vuotuisin poistoin, mutta ei olisi tarvetta asettaa poistoasteita oikealle pääoman kulumista vastaavalle tasolle investointivääristymien minimoimiseksi. ACE-mallissa poistoasteilla ei ole vaikutusta yrityksen pääomakustannukseen (ks. Kanninen ja Kari 2005).

ACE-malli voidaan nähdä paitsi neutraalina 'renttiverona' myös yrityksen verotuksessa toteutettavana osinkoverotuksen lieventämistapana. ACE-vähennys poistaa yhteisöveron ja henkilötason tuloveron muodostaman kahdenkertaisen verotuksen itse asiassa samalla tavoin yrityksen kaikilta rahoituslähteiltä (velka, osakepääoma ja tulorahoitus). Normaalitytuoton osuus yrityksen voitosta on yhdenkertaisen (osinko)verotuksen piirissä ja koko puhdas voitto kahteen kertaan (osinko- ja yhteisö)verotettua riippumatta siitä, miten yrityksen pääomakanta on rahoitettu ja millaisia korvauksia rahoittajille maksetaan. Yksinkertaisella mutta samalla nerokkaalla tavalla se siis johtaa yritysten rahoitusvalintojen täysin neutraaliin kohteluun.

Kolmas lueteltu veromalli on USA:n valtiovarainministeriön hahmottelema CBIT-järjestelmä, jossa yhteisöveropohja olisi laaja, kattaen myös vieraalle pääomalle saadun tuoton. Yhteisöistä saadut pääomatulot olisivat verovapaita ja yhteisöverokanta asetettaisiin henkilöverotuksen rajaveroasteiden tasolle. CBIT-järjestelmä merkitsisi siis yritystulon kokonaan lähteellä tapahtuvaa yhdenkertaista verottamista. Järjestelmä poistaisi periaatteessa yhteisösektorin syrjinnän verotuksessa ja takaisi myös eri rahoitusmuotojen ja eri omistajatahojen neutraalin kohtelun.

Arvioitaessa näitä kolmea veromallia voidaan todeta aluksi, että siirtymävaiheen hallinnan näkökulmasta kassavirtaverotus ja CBIT-järjestelmää

Yhteisöverokannoilla käytävä kilpailu luo keventämispaineita tuloverotuksen suuntaan.

⁵ Osingoista perittävissä pääomatuloverossa otetaan huomioon jo maksettu yhtiöverotus.

⁶ Lyhenteet ACE ja CBIT tulevat sanoista "Allowance for Corporate Equity" ja "Comprehensive Business Income Tax".

Seppo Karin mielestä yhteisöverotuksessa ilmeneviä ongelmia voidaan periaatteessa vähentää uusilla malleilla, mutta kansallinen pelivara niiden käyttöönotossa on pieni, minkä tähden suuremmat reformit saattavat vaatia kansainvälistä yhteistyötä.

voidaan pitää varsin vaativina. Kummassakin tarvittavat muutokset suhteessa nykyjärjestelmään olisivat suu-
rehkoja. ACE-malliin siirtyminen olisi todennäköisesti teknisesti varsin helppoa. Lisäksi jo käyttöönotetun ACE-järjestelmän hallinnointi olisi nykyistä nettotulon verotusta helpompaa.

Puhtaaseen voittoon kohdistuvilla veroilla (kassavirtavero ja ACE-malli) on selkeitä tehokkuushyötyjä. Niiden etu on erityisesti vahvat neutraalisuusominaisuudet. Sijaintiin perustuvien puhtaiden voittojen tapauksessa (luonnonrikkaudet, agglomeraation edut) pääomien tai yritysten liikkuvuus ei ole kovin ongelmallista ve-

ron kannalta, koska puhtaista voitoista voidaan nauttia käytännössä vain, jos yritys toimii tietyllä alueella. Konsernin sisäiset peiteltyt voitonsiirrot saattavat kuitenkin muodostua ongelmaksi. Tähän voidaan ajatella kahta vaihtoehtoa ratkaisua: 1) Pidetään puhtaaseen voittoon kohdistuva verokanta matalana, kilpailukykyisellä tasolla, tai 2) pyritään luomaan järjestelmä, joka estää peiteltyjä voitonsiirtoja.

CBIT-mallin eduksi voidaan nähdä se, että sen veropohjan ollessa erityisen laaja haluttu verotuottotaso voidaan saavuttaa varsin matalalla verokannalla. Siten se näyttää sopivalta nykyiseen verokilpailun ympäristöön. Käytännössä CBIT-malli, kuten myös kassavirtavero, poikkeaa niin paljon voimassa olevista verojärjestelmistä, että

sen toteuttaminen olisi mahdollista ehkä vain kansainvälisessä yhteistyössä. ACE-malli olisi todennäköisesti toteutettavissa kansallisena hankkeena, mutta jos verolle asetettava tuottotavoite vaatisi korkeaa verokantaa, ratkaisu ei olisi toimiva nykyisissä liikkuvien yritysten ja siirreltäväissä olevien voittojen oloissa.

Kansainvälinen verokoordinaatio

EU:n komissio on ajanut vuodesta 2001 yritysverotuksen veropohjan harmonisoinnista Euroopassa (Komissio 2004). Hankkeella pyritään vähentämään verotuksen monimutkaisuutta,

poistamaan toisistaan poikkeavien kansallisten järjestelmien synnyttämiä vääristymiä investointien kohdentumiseen ja yritysten sijaintipaikan valintoihin sekä vähentämään nykyisen järjestelmän tarjoamia mahdollisuuksia kansainvälisten konsernien sisäiseen verosuunnitteluun.

Komissio on valmistellut kahta rinnakkaista mallia. Kotivaltioverotus – malli on kaavailtu sovellettavaksi useassa jäsenmaassa toimiviin pk-yrityksiin. Mallissa koko konsernin veropohja laskettaisiin konsernin kotivaltion lainsäädännön mukaan. Veropohja jaettaisiin sitten konsernin sijaintimaissa verotettavaksi. Konserni saisi valita, pysyykö se nykyisessä hajautetussa verotuksessa vai siirtyykö se kotivaltioverotukseen.

Myös ns. yhtenäisen veropohjan mallissa siirryttäisiin konsernitason verotukseen ja otettaisiin käyttöön jakomekanismi konsernien yhtenäisin perustein lasketun veropohjan jakamiseksi jäsenmaille. Siinä kuitenkin luotaisiin myös yhteinen EU-tason verotettavan tulon laskentaa koskeva säännöstö. Komissio on ilmoittanut valmiudesta tehdä ehdotus yhtenäisen veropohjan mallin käyttöönotosta jo vuonna 2008.

On epäselvää, missä määrin uusi järjestelmä täyttäisi sille asetettuja toiveita. Tuodessaan vanhojen kansallisten verojärjestelmien rinnalle uuden valinnaisen veroregiimin sen tuskin voidaan sanoa sinänsä yksinkertaistavan eurooppalaista yritysverojärjestelmää. Toisaalta se saattaisi kyllä helpottaa regiimin valinneiden kansainvälisten konsernien tilannetta. Yhtenäisen veropohjan malli ei välttämättä myöskään poistaisi verotuksen vääristymävaikutuksia investointeihin ja yritysten sijaintipaikan valintaan (Hietala ja Kari 2005). Verokilpailuun komission valmistelema malli ei myöskään puuttuisi. Se rajaisi veropohjasäännökset maiden käytössä olevien instrumenttien ulkopuolelle mutta jättäisi verokannat täysin kansalliseen päätöksentekoon. Tämä saattaisi jopa voimistaa verokannoilla käytävää kilpailua. Jakomekanis-

mi saattaisi myös muuttaa yhteisöverojen jakautumista jäsenmaiden kesken. On syytä pelätä, että korkean yhteisöverotuoton Suomi ei kuuluisi uusjaon voittajiin.

Yhteisöverotuksen kansainvälisten ongelmien ratkaiseminen saattaisi kuitenkin edellyttää veroharmonisoinnin kohdistamista veropohjan sijasta koko pääomaverojärjestelmään. Hanke voisi ottaa perustakseen jonkin johdonmukaisen veromallin, kuten CBIT-mallin tai ACE-mallin, jonka pohjalta lähdettäisiin tavoittelemaan huomattavia parannuksia eurooppalaisen pääomaverotuksen nykyiseen monimutkaisuuteen ja vääristymävaikutuksiin. Tämä visio on tietysti täysin epärealistinen nykytilanteessa. ■

Kyyrä, T. (2002), Funktionaalinen tulonjako Suomessa, VATT-tutkimuksia 87.

Meade, J. (1978), *The structure and reform of direct taxation*, London: Allen and Unwin.

Mintz, J. (1995), *The corporation tax: A survey*, *Fiscal Studies*, 16, 23–68.

Sörensen, P.B. et al. (Ed.) (2004), *Measuring the tax burden on capital and labor*, Cambridge: MIT Press.

U.S. Treasury (1992), *Integration of the individual and corporate tax systems – taxing business income once*, Washington D.C.

Valtiovarainministeriö (2006), *Verotus, tilinpäätös ja yhtiöoikeus – Yritysverotuksen kehittämistyöryhmä 2005*, Valtiovarainministeriön työryhmämuistioita 4/2006.

KIRJALLISUUS

Boadway, R. & Bruce, J. (1984), A general proposition on the design of a neutral business tax, *Journal of Public Economics*, 24, 231–239.

Clausing, K. (2006), *Corporate tax revenues in OECD countries*, julkaisematon tutkimus.

Devereux, M.P. & Griffith, R. & Klemm, A. (2005), *Why has the UK corporation tax raised so much revenue?*, Institute for Fiscal Studies, WP04/04.

Devereux, M.P. & Lockwood, B. & Redoano, M. (2002), *Do countries compete over corporate tax rates*, CEPR Working paper No. 3400.

Hietala, H. & Kari, S. (2005), *Formula Apportionment osana yritysverotuksen harmonisointia Euroopassa*, VATT-keskustelualoitteita 376.

Hietala, H. & Lyytikäinen, T. (2003), *Työn, pääoman ja kulutuksen verorasituksen mittaaminen*, VATT-keskustelualoitteita 298.

Kanniainen, V. & Kari, S. (2005), *ACE-malli – tulevaisuuden yritysverojärjestelmä*, teoksessa Kanniainen, V. & Kari, S. (toim.), *Verotus, talouspolitiikka ja kansantalous*, VATT-julkaisuja 41.

Komissio (2004), *A common consolidated EU corporate tax base*, Commission non-paper to Informal Ecofin Council, 10 and 11 September 2004, 7 July 2004.